

PONORKOVÉ MUZEUM V GOSPORTU

Okolí anglického přístavního města Portsmouth i město samé nabízí milovníkům vojenské techniky a historie řadu zážitků. Vedle několika pevností to jsou vojenská a námořní muzea s řadou unikátních exponátů, z nichž jedno - v Gosportu - mapuje dějiny a slávu britského ponorkového loďstva.

Britské loďstvo se dlouho a neochvějně spoléhalo na sílu patnáctipalcových děl svých dreadnoughtů. Ponorka byla označena za prokletě nebritský vynález, nehodný gentlemana. Strašlivou účinnost této zbraně pocítili Britové 22. září 1914, kdy malá německá ponorka U-9 během 75 minut poslala na dno křižníky Cressy, Hogue a Aboukir.

V první budově gosportského muzea je dokumentován vývoj ponorek - vedle ponorkového děla z první světové války je vystavena raketa Polaris, protikladem Whiteheadova torpéda z 19. století je současné britské torpédo Tigerfish. Také zde spatříme miniponorku „chariot“. Jde spíše o říditelné torpédo, ovládané dvěma potápěči a vybavené odnímatelnou výbušnou hlavicí. Předlohou byla italská torpéda Maiale (vepřík). Když vepříci potopili v Alexandrii britské bitevní lodi HMS Queen Elizabeth a HMS Valiant, Britové je upravili a pod označením Mk-1 Chariot je vyslali do Norska do neúspěšné akce proti německé bitevní lodi Tirpitz.

Ve vstupní budově muzea se nachází kinosál, který připomíná interiér ponorky a je v něm promítán film, přibližující návštěvníkům život na současné britské nukleární ponorce. Před kinosálem spatříme další miniponorku - německý jednomístný Biber (bobr). Ty-

to 9 m dlouhé ponorky o výtaku 6,3 t a se dvěma torpédy G7E byly stavěny od roku 1943 a námořnictvo převzalo celkem 324 plavidel. Jejich základny byly v Normandii a v ústí Šeldy. Bojové úspěchy miniponorek Biber i dalších podobných typů však byly nepatrné.

Další, podstatně větší miniponorkou je britský typ X. Po neúspěchu chariotů byly v největším spěchu ve Skotsku cvičeny osádky a v loděnicích Vickers Armstrong konstruována plavidla X. Nad hladinou poháněl 16 m dlouhou

miniponorku osvědčený motor londýnských autobusů - double-deckerů, pod hladinou pak elektromotor, užívaný k pohonu ventilátorů londýnského metra. Posádku tvořili čtyři muži a loď byla vyzbrojena dvěma dvoutunovými časovanými náložemi amatolu. 11. září 1943 vyplulo šest oceánských ponorek směrem k norskému Altafjordu. Každá vlekla jeden člun X. Dvěma člunům se podařilo umístit nálož pod kýl Tirpitz. Následný výbuch tuto nejmodernější loď západní polokoule sice nepotopil, ale navždy ji vyřadil z operační služby. Až do svého zániku sloužila jako plavoucí baterie.

V hlavní budově muzea jsou soustředěny exponáty z doby obou světových válek. Je zde ale také sbír-

Ponorkové dělo a raketa Polaris

ka válečných ponorkových vlajek, periskopy a velitelská kajuta ponorky HMS Conqueror, která za války o Falklandy potopila argentinský křižník, a dále audiovizuální interaktivní panel, přibližující návštěvníkům princip atomové ponorky. Zajímavým exponátem je kopie Buschnellovy ponorky Turtle, která jako první v dějinách provedla (neúspěšný) útok proti nepřátelské lodi. V srpnu 1776 vyplul

Německá miniponorka Biber

americký seržant Ezra Lee s náloží 60 kg prachu proti vlajkové lodi anglického blokádního loďstva Eagle. Sám napsal: „Rázným otáčením klíky mohl až 3 míle v hodině urazit.“ Měděné desky, které chránily dna britských lodí před šášni lodní, však ochránily loď před nebezpečením statečného seržanta.

Před budovou je nádrž, kde probíhá dlouhodobá konzervace americké ponorky Holland, zařazené do britského loďstva v roce 1902. Tato první prakticky použitelná ponorka měla výtlač 106 t a posádku osmi mužů a tři bílých myší. Ty sloužily k určení množství oxidu dusíku. Na závěr je pro návštěvníky muzea připravena prohlídka ponorky Alliance. Třída ponorek typu A byla po skončení války v Evropě určena pro operace na Dálném východě. Byla to 86 m dlouhá plavidla o výtlaču 1385/1620 t s výzbrojí deseti torpédo-
metů ráže 533 mm, jedním 102mm dělem a 20mm kulometem, dosahující rychlosti 18/8 uzlů.

Josef NOVOTNÝ

Miniponorka X